

NatuurHistorische Tijdingen

Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV)
Afdeling Roosendaal

Juli 2023 Zomer



**Lopen op de
Marker Wadden**

**Historische NHT
ziet (weer) daglicht**

***Amara kulti*
nieuwe keversoort
in Nederland**



Van de redactie

Voor u 'ligt' weer een NHT met artikelen, waarbij vooral vogels en insecten strijden om de aandacht. Het is heel erg fijn om steeds weer foto's en artikelen te ontvangen van actieve leden, soms op verzoek, vaak uit eigen beweging.

De afgelopen tijd had ik het enorm grote genoegen om de doos met daarin ALLE Natuurhistorische Tijdingen, vanaf het allereerste exemplaar (1967) tot aan de eerste digitale versie (2010), een tijdje thuis te mogen hebben. Voor de doos een tussenstop tijdens zijn verhuizing van het MEC T-huis Visdonk naar het West Brabants archief in Bergen op Zoom. Zo heb ik uren NHT's staan scannen; de eerste jaargangen in hun geheel en gaandeweg slechts een selectie van de artikelen.

De allereerste Natuurhistorische Tijdingen dateert van januari 1967. Deze eerste uitgave is integraal in deze NHT opgenomen. Het exemplaar bestaat uit maar liefst vier bladzijden en bevat een inleiding, een beknopt jaarverslag van de excursiecommissie (over 1966) en twee excursieverslagen. Gemaakt met een typemachine, foutjes werden met pen verbeterd en toetsen niet altijd even hard aangeslagen.

Er staan nu dus winterse waarnemingen in onze zonnige zomer-editie, maar dat moeten we dan maar even door de vingers zien. Een ding valt mij op: wat werd er prachtig over de natuur geschreven.

INHOUD

Colofon	3
Voorwoord van de voorzitter	4
<i>Natuurhistorische Tijdingen</i> Jaargang 1, nr. 1 - Januari 1967	5
Excursies	9
Lezingen september	10
Glanzende drietandglimmers (<i>Amara kulti</i>) in westelijk Noord-Brabant, een nieuwe soort loopkever, waarover nog maar weinig bekend is	11
Boekrecensie: <i>Natuuurgebieden West-Brabant & Grenspark Kalmthoutse Heide</i>	17
Boekrecensie: <i>Huisgenoten - Insecten in en om je eigen huis</i>	18
Insecten van het naPinksterkamp Flevoland begin juni 2023	19
Pinksterkamp 2 - 5 juni	22
Contactgegevens	26

NHT

NHT is het kwartaalblad van KNNV Roosendaal, vereniging voor veldbiologie. Verspreiding van de NHT vindt plaats per e-mail.

Redactie

Annemarie Weldring

Assistentie: Gerrit Groeneweg, Guus Dekkers

Redactieadres

redactie@roosendaal.knnv.nl

Overname van artikelen is alleen toegestaan met toestemming van redactie en auteur.

Omslag

Foto's met klok mee: veel vogels Tholen - M. Niquet, Baardman - Jan v.d. Berg, Kleine zilverreiger, Tijftjaf - Marijke Niquet

Kopij

Sturen naar redactieadres tot 3 weken voor verschijningsdatum. Verschijningsdata: ca. 1 jan. - 1 april - 1 juli - 1 okt. De redactie behoudt het recht om redactionele aanpassingen te doen.

Advertenties

Johan de Graaf: penningmeester@roosendaal.knnv.nl

Donateurs

U kunt zich aanmelden als donateur bij Johan de Graaf penningmeester@roosendaal.knnv.nl, of uw donatie overmaken op IBAN NL64 INGB 0005 2527 76, t.n.v. KNNV afd. Roosendaal.

Website

www.knnv.nl/roosendaal



Facebook:

- KNNV afdeling Roosendaal
- paddenstoelenwerkgroep KNNV Roosendaal
- zoogdierenwerkgroep KNNV Roosendaal
- planten- en mossenwerkgroep KNNV Roosendaal (voor leden)

Contact

KNNV afdeling Roosendaal

Dennescheerderdreef 11, 4707 PK Roosendaal

Bankrekening: NL64 INGB 0005 2527 76

e-mail: info@roosendaal.knnv.nl

Website: www.knnv.nl/roosendaal

Lidmaatschap:

Leden € 23,-, huisgenootleden € 9,-, jeugdleden (12 - 25 jaar)

€ 5,-. Leden en jeugdleden ontvangen het landelijke blad Natura 4 keer per jaar en de NHT. Voor alle info kijkt u op de website.



Kopij

- Lever de kopij tijdig in bij redactie@roosendaal.knnv.nl
- Grootte foto's ten minste 1 mb

COPYRIGHT foto's

Bij foto's wordt steeds de naam van de fotograaf vermeld. Wanneer een foto niet door de auteur zelf is gemaakt is schriftelijk toestemming nodig van de maker ervan. Zonder deze toestemming kan een foto niet in de NHT worden geplaatst.

NHT's op website

De NHT wordt een maand na uitgave op de website geplaatst. Houd hiermee rekening bij het aanleveren van uw kopij. Raadpleeg bij twijfel de coördinator van uw werkgroep.

De webversie van de NHT is ontdaan van persoons-informatie.



Foto's met de klok mee: Bruin zandoogjes, Goudwesp (Oudlandse bos), Heidelibel (Halsters Laag) - Foto's Marijke Niquet

Voorwoord van de voorzitter

Beste leden,

Het schrijven van een voorwoord voor de NHT is niet gemakkelijk. Veel van de onderwerpen waarvan je denkt dat die van belang kunnen zijn voor de leden, zijn in de afgelopen jaren al een keer aan bod geweest. Dan is het vinden van een geschikt onderwerp dus een “crime” geworden.

Het schrijven op zich is nooit een probleem bij het vinden van het juiste gevoel en de inspiratie. Maar op dit moment is mijn hoofd leeg en komt er dus geen enkel redelijk onderwerp naar voren.

Ik wil daarom deze gelegenheid nemen om een oproep te doen om een enthousiaste nieuwe secretaris te vinden onder de leden.

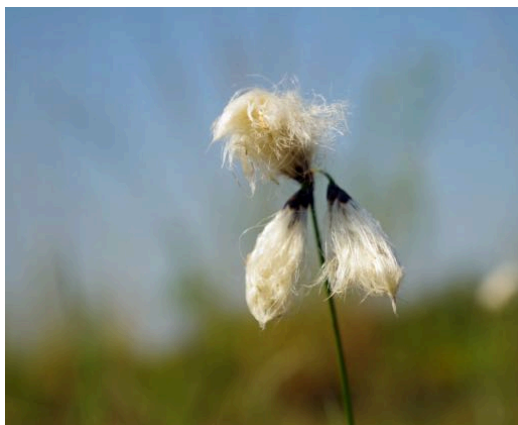
Toine heeft deze functie gedurende de laatste jaren bekleed en met verve, waarvoor ik hem, en met mij de andere bestuursleden, heel dankbaar ben. Er is al eerder een oproep gedaan naar de leden, maar daar is helaas nog geen reactie op gekomen. Een secretaris heeft een belangrijke functie binnen het bestuur en op hem steunt ook een groot deel van de communicatie binnen de vereniging. Ook de externe communicatie is van groot belang.

Ik wil u daarom oproepen om deze. mooie en verantwoordelijke. functie te overwegen en de KNNV afdeling Roosendaal te helpen om de continuïteit te waarborgen, we zijn er allemaal bij gebaat. Voor de overdracht van de functie is het prettig om een overgangperiode te hebben om niet direct in het diepe gegooid te worden.

Rest mij u een fijne zomer te wensen met lange wandelingen en mooie flora- en fauna-ontdekkingen.

Linda van Meer

Veenpluis, Kleine Meer, foto Toine Kalis



koffie met

- appelgebak
- warme wafels
- bosvruchtentaart
- warme chocomel met slagroom
- **twist**drank voor de kinderen
(zonder kleurstoffen, niet-koolzuurhoudend)

Dennescheerdersdreef 11, 4707 PK Roosendaal | 0165 - 54 64 38
info@brasserie-t-huis.nl | www.brasserie-t-huis.nl

NATUURHISTORISCHE TIJDSINGEN



ORGAAN VAN DE K.N.N.V. AFD. ROSENDAAL

1e Jaarcang

Nr. 1

Januari 1967

" T E N G E L E I D E "

Met verschijnen van dit eerste nummer van NATUURHISTORISCHE TIJDSINGEN houdt in zich het openbaar maken van een programma.

Elke vereniging - haar naam waardig - streeft ernaar volledig contact te onderhouden met haar leden.

Vergaderingen en excursies vormen een probaat middel daartoe. Toch komen er omstandigheden voor die iemand ertoe nopen bij die gelegenheden verstek te laten gaan.

Zodoende missen mededelingen en belangrijke waarnemingen hun uiteerking en blijven onbekend aan hen, die - zij het dan ook om redenen onafhankelijke van hun wil - aan deze activiteiten niet konden deelnemen.

Het initiatief ... de excursieverslagenperiodiek te bundelen en ze aan de leden te verstrekken" wil daaraan tenaamte komen.

Het zal wel niemand ontgaan dat voornamelijk een bepaalde lijn werd getrokken en het opzet af te grenzen. Er werd immers weleer voorbehoud gemaakt om in de toekomst de thans bestaande rubrieken uit te breiden en aan te vullen met de weergave van belangrijke voorvallen in het raam van het verenigingspotentieel.

De praktische uitgave van NATUURHISTORISCHE TIJDSINGEN zal U toelaten sedurende een bepaalde periode alle verslagen te verzamelen.

Het doornemen van een dergelijke documentatie zal de Lesar(es) in staat stellen zich te verplaatsen in de vriendelijke sfeer der K.N.N.V. en in gedachten zal hij(sij) zich wagen in dat onuitputtelijke domein van natuurleven en hunkerend zal uitzien worden naar een volgende excursiedag.

En zo hoort het.

De sfeer van vriendschap en dienstvaardigheid dient ons allen bij elkaar te houden om ten volle te kunnen genieten van al wat ons voliafgoed midden - DE NATUUR- ons te bieden heeft.

Welan dan K.N.N.V. Afd. Rosendaal, zij hebt de wind in de zeilen. Propageer uw verenigingsblad bij Vrienden en Kennissen en voert hen mede naar activiteiten van uw Kring. Zo maakt ge uw vereniging groot.

NATUURHISTORISCHE TIJDSINGEN

wenst U daarbij

GOED LUCK.

- - - - -

NAKLANKSE UIT DE JAARVERGADERING D.J. 1966.

En Greep uit het Verslag
der Excursiecommissie.

Samenstelling : Ehr. C. Maatjens, Voorzitter
Ehr. P. Cadot
Ehr. J. Craey
Ehr. P. Schepers, toegevoegd vanuit het Afdelingsbestuur

Voor 1967 : Ehr. C. Maatjens, Voorzitter
Ehr. P. Koeb
Ehr. J. Craey
Ehr. P. Cadot, toegevoegd vanuit het Afdelingsbestuur

Tien verschillende gebieden werden bezocht, waaronder enkele zelfs twee maal. Twintig thema's werden uitgewerkt tijdens de excursies.

Waarnezingen en vondsten :

Loek zonder loek, boophaardestaart, drienerfmaur, niet bloeiende spanne
ruiter en poelruit, graasklokje en knautia, blaasjeskruid.
Paarse knoopzwam. Heuzebovisten. Ruize boomzwam. Pluueelbollet. Kamsel
kleurige melkzwam. Zithaas. Hypoxylon-ferrugineum. Dennevoetzwam. Zwart
purperen russula. Cratellus-sinuosus.
Elaenbuisjeszwam. Lange Silverglanssteel. Kotsaneertbollet. Sterzwanmetje
Knoflookvolvoet. Heideknotzwam. Denneschelpje.
Driehoornige nestkever. Levend barende haredis.
Boordomp geluid in de Matjes.
Hagebeld en syntrochia-phaga (vlinders)

En druk bijgewoende jaarvergadering stelde met genoegen het steeds
groeiende aantal deelnemers vast.

Tot daar deze nabeschtelingen.
En nu het heden.

- - - - -

Zondag 6 januari 1967.

De Kalmthoutse Heide.

Het thema : "winterlandschap" kon onder geen betere omstandigheden
gesteld worden.

Het winterse heidelandschap met zijn bepoederde struiken en dennetakken.
De licht bestoven duinruggen, de grillige figuren op de dichtgevroren
heidegrachten, kortom alles plaatste zich in de winterse sfeer.

Echt leuk om er doorheen te stappen.

De velddreef bood ons beschutting tegen de S.O wind en het toeristisch
pad voerde ons naar het Sluisje. Ge kent immers de historiek : Overblijf
sel van het vroegere turfsteken. Verschepping van de uitgegraven turf
lange de turfvaart naar Rosendaal. Verschepping naar Antwerpen.

Hard labeur voor karig loon. Steeds toenemende strijd tussen de onder-
scheidelijke eigenaars die een onderhoudswerken aan de vaarten wilden
uitvoeren. En dan de postkoets die door deze streek voorbijkwam.

Niet zelden werd dit luxe transportmiddel aldaar overvallen door de bende
van Jan de Lichte. Dan volgde het landgoed Markgraaf. De Lindendreef.
En zo naar de braconde wereld.

De middagpauze in een herberg te Kalmthout werd dankbaar te baat ge-
nomen om de inwendige mens te versterken.

's Middags langs Putse steenweg naar het Reservaat. We mogen het immers bijna zo noemen. De kans is groot dat het gebied voor ons zal behouden blijven. De "protestantie" zal dan toch tot iets medelend hebben. Langs de oude kamperhoeljekwakerij naar het wortelpad, de bungelowijk en Schelpevelstraat naar Essen station.

Zeker wel een tocht die kon tellen.

Waarnemingen : Berkenzwam : plat, nier- en schelpvormig. Dunne huid, buisjes : sponsachtig.

Vuurzwam : aan de boomwachterwoning op populier en abeel.

Een groot seval met regelmatige barsten, grijsbruin van kleur. Dit exemplaar kon goed de vergelijking met een "beefsteak" doorstaan. Men zou gezwoven hebben dat een slager de karakteristieke kapjes in het vlees had gehakt.

Een beetje romantiek : Op een afgebakte elzenstruik lag de goudsele kuif van het vārgaudhaantje. Een stukje schedel met daaraan nog een gedeelte van het bekje. Een rover had kort geleden zijn prooi besprongen. Hij had de elzenstruik als slachtplaats uitgekozen. De oude waarheid : Het recht van de sterkste.

We vonden ook de gewone plaatjeshoutzwam. Half cirkelvormig tot niervormig. Viltig aanvoelend. Donkere banden. Plaatjes.

Elfenbankjes met de vleet. Schelpvormig. Dakpangewijs over elkaar.

Fluweelachtig. En wat een kleurschakering : Grijs, bruin, geel, blauw, zwart. Oogpest : buisjes.

De gaspeldoorn in bloei : Keurig toezedekt met een zacht sneeuwdek.

Eikvaren, stekelvaren, dubbelloof. (Groen, steeds groen.)

Gele korstzwam : plat tegen de stam.

Een roodborstje zag onze doening na. Eventjes piepen.

Een ree sprong over een omheining en stak de velobaan over. Ze vreedde zich voorrang van rechts.

Ook eens eventjes de maalden van de Weymouthsheden betasten. Eisenaardige propfen. Kijk maar eens onder de boom.

En dan het Nee erkoren op pijpe-trootje. We behoefden zelfs niet zo zeer te zoeken. Er stond er genoeg. In de sartijs van verschillende grassorten (vroeger in onze rogge) ziet men zwarte lichaampjes. Het moederkoren. Ze danken hun ontstaan aan een zwam *Claviceps purpurea* (Clava = knotsceps = kypig) purper knotskoppig...). Dit zwam maakt een zeer merkwaardige ontwikkeling door. Het kan wel zekeren dat men in de Lente een vlucht bijen ziet trekken en zich plots neer te zetten op sartijs in wier vruchtbeginnel - in sommige althans - een zoete honig schuilt.

Mikroscoopisch onderzoek heeft uitgewezen dat die vruchtbeginnel merkkelijk doorzeefd zijn van zwamdraden. Aan de uiteinden zitten talrijke sporen. De insecten verspreiden de sporen en tegelijkertijd de ziekte. De honigdauw is een lokmiddel voor de bijen en voor de zwammen zijn het de verspreiders. Bij het afsterven van de halmen is het uit met voedzal garen. Ander voorrad zal slechts in de volgende Lente aanrukken. Alvorens het echter zo ver is scharen de draden zich samen en vormen een hardlichaam dat de winter wel zal overleven. Verdere ontwikkeling doet rode vruchtlichaampjes ontstaan een maaldpuntje groot, met talrijke sponsbuisjes. De ind voert de nes. En het kwaad is geschied. Het is daarbij nog een hevig gift. Een gunstige doering door een bekwaam arts van echter ook wonderen doen.

Zo dalen we in de richting van broodschimmel en pensseelzwam en Penicilline. Willen we het voor later houden ?

Exkursie op zondag 29 januari 1967

RAUWKOERSHOEVE.

Het lijkt wel dat onze excursies in 1967 onder een goed gestern te zullen worden uitgevoerd.

Het was lang niet aan te zien dat nog maar ... januari was. Er vloegen zelfs bissen en dat gebeurt niet voor een temperatuur van 12 ° bereikt is. Dat is immers ideaal om te wandelen? Met 14 deelnemers werd er start aan het Station te Eten. Iamensen het landschap De Helder naar de carantaine stallen. Daars te voor werden aldaar nog koeien verladen in doorvoer naar de geteisterde gebieden van Italië. Ge hebt het zeker gemerkt op de T.V.

De vijver aanler in het landschap De Helder deed ons vaststellen dat een nieuw biotoop werd verwezenlijkt. Er zijn reeds tafelen. De aanplantingen wijzen op de werkzaamheden, uitgevoerd door de werkliefen die, na een verblijf van 6 maanden, doorreizen naar Israël.

Het tema: onderscheidelijke landschappen in de winter...

Het ging hier vooral om het opmerkelijke verschil van landschap veroorzaakt door het uitslaan der terrainen: Het vroege turfsteek. Tevens het uithalen van klei als grondstof voor de plaatselijke steentakkerijen. De bouwsteen voor de kerk van Talst. Noutse kerk werd tek plaatst gebakken...

Topografische namen: Koorven - Koorvat - Papehoer - wijzen op samenstelling van de ondergrond.

De turfnijverheid, vermonopoliseerd in Roosendaal, had hier haar werkterrein. Verscheeping langs de turfvaart naar Roosendaal en verdere doorvoer naar Antwerpen.

Wij denken even terug aan de gevoerde concurrentiestrijd der onderscheidelijke eigenaars. De voortdurende twisten om maar zo nu mogelijk onderhoudsweld te betalen voor het in stand houden der vaarten.

Wat zit dat hier ook nog voorstakel aanwezig is? Men vindt die ook nog terug in de Matjes.

Uiteraard vonden we nog weinig leven in de brouwerij van de planten wereld. Toch waren er reeds eizen en berkenkattien.

De maalkoppen van de wilde p...n werden eens terdore nmezet op zoek naar eventuele lieve Heer beesties.

Op moensveld was het al heel wat drukker: Korstmossen in overvloed. Op de bruerelime over de Zoon prachtexemplaren.

In het srenepad: bekertier mos. Pluueelmos op eikenstam. Stevrenos.

Zwammen: Or nje korotzwan. Cranjedropzwan. Gewone plaatshout zwam. Elfenbadjes (met korte buisjes) Myceliumvorming op tak.

Aan de Perk van het Redemptoristenklooster: de blauwspareeder. Overblijfselen van het hertschoot.

Eigenlijk hoort dat hard hooi te zijn vanwege de hardheid der stengels. Paarden die te veel van dat hooi zouden eten hebben er daarna in de zomerbrand aan staan kunnen daarvan dodelijk ziek worden. Er treedt hier lichtaichte van de huid op. 't is een Goddelijke kwaal voor de dieren.

Welkommed werd afscheid genomen.- So Long.

J. Crazy.

Kom mee wandelen in de mooiste natuurgebieden van Brabant!
De wandelingen duren tot ca. 12.00 uur. Trek aangepaste kleding aan zoals wandelschoenen en regenkleding. Neem eventueel mee: loepje, pen & notitieboekje, verrekijker, veldgids, proviand en drinken. (Iedereen gaat mee op eigen risico.)
Ook op onze Facebookpagina kunt u informatie vinden over onze wandelingen.

Excursie's

Kijkt u op de website en in uw mailbox voor de meest actuele informatie.

Datum: Zondag 9 juli 2023 (alleen voor leden)

Gebied: Dintelse Gorzen

Thema: Wat is er veranderd

Tijd vertrek bij de Lodge: 8.30 uur

Tijd vertrek ter plaatse: 9.15 uur

Verzamelen: P einde van de Vlietdijk, Dinteloord

Uw gids: Joke Stoop

Meereisbijdrage: € 6,-

Kledingtip: lange broek i.v.m. teken; laarzen of hoge schoenen

Bijzonderheden: deze wandeling is alleen voor leden van KNNV Roosendaal

Datum: Zondag 23 juli 2023

Gebied: Kleine Meer

Thema: Het leven op de heide

Tijd vertrek bij de Lodge: 8.30 uur

Tijd vertrek ter plaatse: 9.00 uur

Verzamelen: Werkschuur Natuurmonumenten,

Abdijlaan 43 A, 4641 RR Ossendrecht

Uw gids: Marike de Haan

Meereisbijdrage: € 4,-

Kledingtip: goede wandelschoenen, aan het weer aangepaste kleding



Oeverkruid, foto Marike de Haan

Datum: Zondag 6 augustus 2023

Gebied: Rucphense Heide

Thema: Vlinders

Tijd vertrek bij de Lodge: 8.30 uur

Tijd vertrek ter plaatse: 8.45 uur

Verzamelen: P 't Ossekopke, Postbaan 38 Rucphen

Uw gids: Guus Dekkers

Meereisbijdrage: € 1,-

Datum: Zondag 3 september 2023

Gebied: Bergse Heide

Thema: n.t.b.

Tijd vertrek bij de Lodge: 8.30 uur

Tijd vertrek ter plaatse: 9.00 uur

Verzamelen: Brasserie De Berk, Bemmelenberg 21, Bergen op Zoom

Uw gids: Jeff Samuels

Meereisbijdrage: € 3,-

Datum: Zondag 23 september 2023

Gebied: De Molenplaat

Thema: Vogels

Tijd vertrek bij de Lodge: 8.30 uur

Tijd vertrek ter plaatse: 9.00 uur

Verzamelen: Noordlandseweg, bij de slagboom, Bergen op Zoom

Uw gids: Marike de Haan

Meereisbijdrage: € 4,- Kledingtip: aan het weer aangepast en goede wandelschoenen.



Molenplaat, foto Marike de Haan

Lezingen en praktijkavonden

Elke twee weken wordt op dinsdagavond een lezing verzorgd in het MEC T-huis Visdonk. De tijden zijn van 19.30 - 22.00 uur. *De overige dinsdagavonden zijn snuffelavonden.* De toegang is gratis en iedereen is welkom.

Lezingen september 2023

Dinsdag 5 september (KNNV)

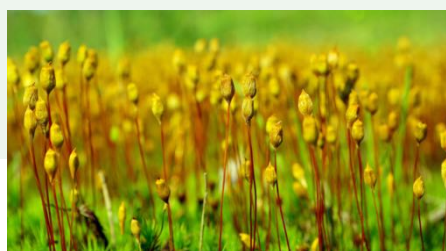
Thema: Test je natuurkennis... doe je mee?

Geleid door: Linda van Meer, Ad Hellemons, Lia Kerstens

Dinsdag 26 september 2023 (IVN)

Thema: Voedselbos Vierhoeven

Spreker: Annemieke Doomen



Sporenkapsels mos, foto Toine Kalis

Gezocht: iemand voor de persberichten

De huidige communicatie medewerker (Micha) heeft helaas geen tijd meer voor de persberichten. Op dit moment is er niemand die ervoor zorgt dat onze activiteiten (wandelingen, lezingen en festiviteiten) in de media verschijnen.

Daarom een oproep voor iemand die:

- **het leuk vindt om met taal bezig te zijn (geschikt maken van de vanuit de excursiecommissie aangeleverde teksten);**
- **regelmatig digitaal de informatie over onze activiteiten wil sturen naar de media;**
- **de teksten aanlevert bij onze webmaster voor plaatsing op de website.**

De afgelopen maanden gaven wij publiciteit via: Roosendaalse Bode, BN De Stem, VVV Roosendaal, VVV Bergen op Zoom, Internetbode Roosendaal, Agenda Brabantse Wal.

Naast genoemde media werd Facebook vaker gebruikt en zelfs Youtube (vlog).

De laatste tijd liepen méér mensen mee op de zondagochtend en werden de wandelingen nóg gezelliger. Wij zouden graag hiermee door willen gaan.

Wilt u meer informatie, met ons meedenken of wilt u zich aanmelden: mail a.u.b. naar redactie@roosendaal.knnv.nl of bel 06-40549220 (Annemarie).

Glanzende drietandglimmers (*Amara kulti*) in westelijk Noord-Brabant

Een nieuwe soort loopkever, waarover nog maar weinig bekend is

Vera Vandenbulcke en Gerrit Groeneweg¹

Gedurende de maanden mei-juli treffen we op verschillende locaties in westelijk Noord-Brabant glanzende drietandglimmers aan, onopvallende zwarte loopkevertjes.

Meestal gaat het dan om één of slechts enkele exemplaren.

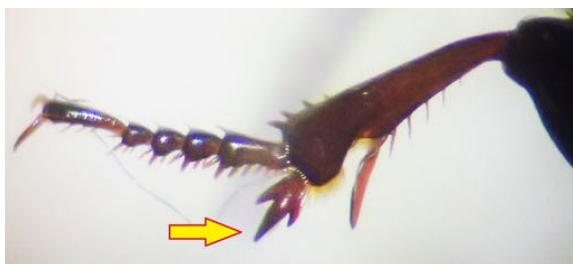
De glanzende drietandglimmer is een zuidelijke soort, waarvan het leefgebied op dit moment tot halverwege ons land is opgeschoven. Heeft deze zuidelijke soort zich hier nu wel of niet definitief gevestigd? Dit artikel vraagt bovendien aandacht voor de vele afwijkingen van de sculptuur op de dekschilden van deze kever.



Afb. 1. Glanzende drietandglimmer (*Amara kulti*). Roosendaal, Visdonk Boswachtersdreef, 7 juni 2023

Kenmerken

Glimmers (*Amara*) zijn een groep kevers, die deel uitmaken van de familie van de loopkevers (Carabidae). Binnen dat genus *Amara* is er een kleine aparte groep, die zich kenmerkt door een driedoornige stekel (de “drietand” aan het eind van de scheen van de voorpoot). In ons land komen vooral de **gewone** en nu ook de **glanzende drietandglimmer** voor.²



Afb. 2. Deel van de voorpoot (tibia en tars) van de glanzende drietandglimmer (*Amara kulti*) met aan het uiteinde van de scheen de karakteristieke “drietand” Rucphen, Visdonk, Muizendreef, 20 juni 2022

De **glanzende drietandglimmer** is een dagactieve loopkever, die in ons land als zeldzaam bekend staat. Het dier meet 8,5 – 10,5 mm en is glanzend zwart gekleurd. Met behulp van een loep of onder de binoculair zijn specifieke kenmerken zichtbaar, zoals de ronde schouders en een “drietand” op het einde van de scheen van elke voorpoot (afbeelding 2).

¹ Foto's bij dit artikel door de beide auteurs

² De **gewone drietandglimmer** (*Amara plebeja*), komt veel voor in bijvoorbeeld het hoge gras langs de Nieuwe Roosendaalse Vliet. Misschien is zo'n drietand wel handig bij het klimmen in grashalmen.

'Nieuw' voor de Nederlandse fauna

De **glimmende drietandglimmer** is in 1947 voor het eerst als zelfstandige soort herkend en beschreven. Naar aanleiding daarvan is toen al het Nederlandse materiaal in het toenmalige Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie in Leiden onderzocht. Daarbij bleek dat een deel van de daar in de collectie aanwezige kevers ooit foutief was gedetermineerd en in feite uit **glanzende drietandglimmers** bestond, een soort die voordien in ons land helemaal niet bekend was.

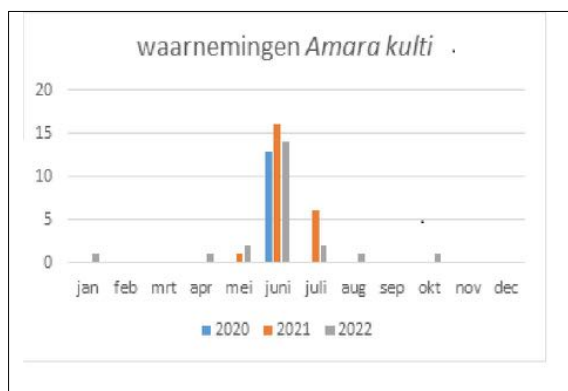
In de collectie van het museum bleken zich exemplaren uit Bergen op Zoom, Wouw en Breda te bevinden, maar ook uit Limburg en het oosten van ons land.³

Verspreiding

De glanzende drietandglimmer is een zuidelijke soort, die hier haar noordgrens bereikt. De soort komt voor in grote delen van Zuid-Europa. Naar het oosten loopt de verspreiding tot zuidwest-Oekraïne en West-Bulgarije.⁴

Vanaf 1960 wordt de soort steeds vaker in ons land waargenomen, telkens slechts één waarneming in de jaren 1960, 1981, 1986, 1987, 1993, 2007, 2013, 2014, 2015, 2018 en dan plotseling een hele reeks in 2020, 2021 en 2022.⁵ De aantallen in Nederland wisselen sterk.

Opvallend is, dat de soort hier voornamelijk in de maanden mei-juli wordt waargenomen (grafiek afbeelding 3) en dan alleen op de hogere zandgronden.



Ook de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen maakt deel uit van die noordelijke grenszone van het verspreidingsgebied van de kever. Vanaf het einde van de jaren tachtig van de vorige eeuw neemt ook daar het aantal waarnemingen toe.⁶

Afb. 3 Grafische voorstelling van het aantal waarnemingen van de **glanzende drietandglimmer (*Amara kulti*)** in Nederland in 2020-2022 (bron: waarneming.nl)

Ook onze eigen waarnemingen spelen zich steeds af in de maanden mei-juli. Dit terwijl we toch het jaar rond op zoek zijn naar loopkevers.

Het volgende overzicht laat zien, dat we de **glanzende drietandglimmer** in westelijk Noord-Brabant regelmatig tegenkomen:

Drietandglimmer (<i>Amara kulti</i>) in westelijk Noord-Brabant			
Datum	Gemeente	Vindplaats	aantal
2 mei 2021	Bergen op Zoom	Klutsdorp/Lepelstraat	1
7 juni 2021	Bergen op Zoom	Klutsdorp/Lepelstraat	9
7 juni 2021	Rucphen	Visdonk, Muizendreef	1
12 juni 2021	Bergen op Zoom	Warande, wegberm A4/A58	1
27 juni 2021	Bergen op Zoom	Warande, wegberm A4/A58	4
4 juli 2021	Bergen op Zoom	Warande, wegberm A4/A58	1
18 juli 2021	Roosendaal	Visdonk, Boswachtersdreef	1
3 juni 2022	Rucphen	Visdonk, Muizendreef	3
20 juni 2022	Rucphen	Visdonk, Muizendreef	3
21 mei 2023	Bergen op Zoom	Warande, wegberm A4/A58	1
7 juni 2023	Roosendaal	Visdonk, Boswachtersdreef	1
8 juni 2023	Woensdrecht	Ossendrecht, EVIDES	2

³ De Boer 1961, 147-152

⁴ Schäfer 2004, Abb. 1

⁵ www.waarneming.nl; Van Maanen et al. 2021; Vorst & Cuppen 2002; Verdonkschot et al. 2007; Muilwijk & Felix 2014; Turin 2000, 397-398.

⁶ Schäfer 2004, 169



Voedsel

In tegenstelling tot de meeste soorten loopkevers, die graag andere ongewervelden verorberen, is de volwassen **drietandglimmer** vegetariër. Hij is daarbij heel kieskeurig. Zoals veel andere glimmers voedt ook de volwassen **drietandglimmer** zich met zaden. Maar deze soort is nog veel specifiek in de voedselkeus: in principe leeft het dier op een dieet van uitsluitend de onrijpe zaden van gestreepte witbol (*Holcus lanatus*). Het in de lengte zacht aanvoelende fijn behaarde gras groeit in forse pollen of dichte zoden op heel diverse plaatsen als wegbermen, hooi- en graslanden, maar ook in bossen, struiken en op ruderaal terreinen (afbeelding 4). Het is gemakkelijk te herkennen aan de paars-rode lengtestrepen op de bladschede onderaan de voet van de bloeistengel. De gestreepte witbol bloeit vanaf mei tot in september.⁷



Afb. 4. Gestreepte witbol (*Holcus lanatus*),
Roosendaal, Evertkreekweg, 15 mei 2023

Het feit dat de kever zijn voedsel niet op de grond zoekt, maar langs de grasstengel omhoog kruipt om de met zaden gevulde aren te bereiken, verklaart waarom het dier minder vaak in bodemvallen wordt aangetroffen.

Overigens is er ook iets merkwaardigs aan de hand met **glanzende drietandglimmers** op witbol. Uit een onderzoek in Duitsland blijkt namelijk dat de vangst van de **glanzende drietandglimmer** met behulp van een sleepnet door de vegetatie voor 83% uit vrouwelijke dieren bestaat, terwijl de verhouding mannelijk : vrouwelijk in bodemvallen in hetzelfde gebied nagenoeg gelijk is. Waarschijnlijk is het nuttigen van de zaden van de gestreepte witbol van groot belang voor de ei-ontwikkeling.⁸

Levenscyclus

De overgrote hoeveelheid waarnemingen van de **glanzende drietandglimmer** worden, zoals in de grafiek van afbeelding 3 tot uitdrukking komt, gedaan in de maand juni. Dan is de soort het meest actief, dan ook – mogen we aannemen – vindt de voortplanting plaats.

Kevers die zich in het voorjaar voortplanten, zeker dagactieve soorten, hebben het voordeel dat er in de zomermaanden een rustperiode kan intreden. Vooral voor de zuidelijke soorten, zoals onze kever, is dat aantrekkelijk, omdat hij diep in de grond geen last heeft van de warmte. Hoewel deze kever als warmte minnend bekend staat, heeft ook voor hem de hoogte van de temperatuur zijn grenzen.

De larven leiden een ondergronds bestaan en worden niet rechtsreeks aan de zon blootgesteld. Voor hun ontwikkeling kan wat zomerse warmte in hun verborgen leven juist van groot belang zijn.

⁷ www.floravanNederland.nl

⁸ Schäfer 2004, Abb. 3



Tegen het einde van de zomer, of in de herfst zal – zo vermoedt men – de larve in vermolmd hout of ondergronds een poppenkamer bouwen. De verse kever komt in dat geval al voor het vallen van de winter uit de pop en blijft daar tot in mei de temperatuur voldoende hoog is om de schuilplaats te verlaten. Vandaar dat we in het vrije veld geen verse kevers vinden. Die zitten immers verscholen in hun poppenkamer. Bij verstoring door bijvoorbeeld het ploegen van land, of het overstromen van een rivieroever, kunnen ze zo nodig uit hun winterverblijf ontsnappen. Wanneer de kever als pop zou overwinteren is ontsnappen bij verstoring uitgesloten.

Als de kever reeds in het vroege voorjaar zijn schuilplaats zou verlaten, is daar het risico van koude en natte weersomstandigheden, terwijl het dier juist wat extra warmte nodig heeft om optimaal te kunnen functioneren. Bovendien is dan zijn voedsel, de zaden van de witbol, nog niet beschikbaar.

Misschien ook is de **glanzende drietandglimmer** niet eens in staat om zich hier, op de noordgrens van zijn verspreidingsgebied, voort te planten. De winters zijn hier misschien te nat of te koud, voor de larven ontbreekt hier misschien voldoende geschikt voedsel, of gewoonweg omdat hier een groot deel van het jaar voor de volwassen dieren geen graszaad beschikbaar is.



Afb. 5. Glanzende drietandglimmer (*Amara kulti*) met afwijkende dekschildsculptuur. Woensdrecht, waterwingebied EVIDES, Driebloksvan, 8 juni 2023

Het is niet uitgesloten, dat de in ons land waargenomen exemplaren mogelijk steeds verse dieren zijn, die ons land vliegend vanuit zuidelijker streken bereiken en hier uiteindelijk sterven zonder nageslacht te produceren. We zien dat bijvoorbeeld ook bij sommige soorten nachtvinders. Het feit dat waarnemingen vrijwel altijd betrekking hebben op incidentele dieren lijkt daarvoor te pleiten. Dat de aantallen waarnemingen de laatste decennia toenemen heeft ongetwijfeld te maken met de opwarming van het klimaat.

Is de glanzende drietandglimmer een blijver?

Hoewel jaarlijkse immigratie van zwervende dieren, meeliftend met de overheersende zuidwesten winden, zeker niet kan worden uitgesloten (het dier kan uitstekend vliegen), zijn er toch wat aanwijzingen dat de kever zich de laatste jaren ook hier, in de marge van zijn verspreidingsgebied, begint voort te planten.

De waarneming vorig jaar van een overwinteraar bij Nijmegen is zo'n aanwijzing.⁹ Een andere aanwijzing dateert uit 1987, toen in De Peel niet minder dan 24 exemplaren werden waargenomen.¹⁰

⁹ <https://waarneming.nl/observation/233169176>

¹⁰ Turin et al., 2022: 303



Ook onze waarnemingen, bijvoorbeeld drie jaar achtereen op Visdonk (Roosendaal/Rucphen) lijken op een zich bestendigende populatie te wijzen.

Het wachten is dus op waarnemingen van deze raadselachtige soort in herfst en winter.

Littekens van een marginaal bestaan?

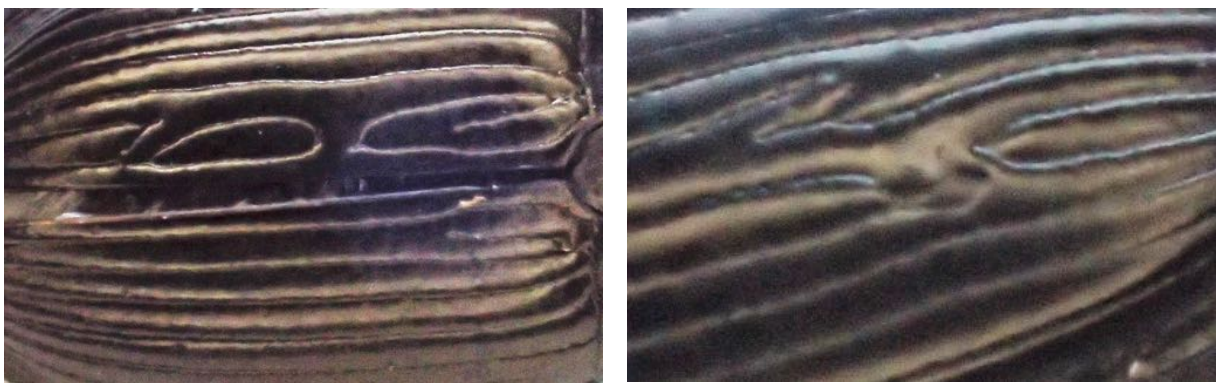
Aan de reeks bestaande en vaak bediscussieerde vragen over voortplanting, overwintering en verspreiding van de glanzende drietandglimmer, voegen wij er hier nog één toe: vanwaar de foutjes in het patroon van de dekschilden?

Waar loopkevers vrijwel altijd voorzien zijn van regelmatige lengteribbels op de verharde voorvleugels (dekschilden of elytra), vertoont de structuur van de **glanzende drietandglimmers** uit onze contreien bijna altijd foutjes: ribbels versmelten in elkaar, lopen in elkaar over of kruisen elkaar (afbeelding 5 en 6).

De oorzaak daarvan is (nog) onbekend: eenzijdig voedsel van de vrouwtjeskever, groeiproblemen in de jeugdijaren, voedselgebrek door de korte periode van zaadhoudende grassen zoals de gestreepte witbol, ongunstige temperatuur of te vochtig in de winter? We weten het niet.

De larve is waarschijnlijk carnivoor, maar welk voedsel essentieel is voor de goede ontwikkeling ervan, is onbekend. Verstoring van het eetpatroon van de larve of het ontbreken van essentiële voedselbestanddelen kan tot misvorming leiden. Maar omdat we het geschikte voedsel niet kennen, zal de oplossing van het raadsel van de afwijkingen op de dekschilden nog wel even op zich laten wachten.

"Die 't klein niet begeert, is 't groot niet weerd", dat geldt ook voor het raadsel van de misvormde sculptuur op onze **glanzende drietandglimmer**. De eerste vraag die we moeten oplossen is of de misvorming zich alleen voordoet bij de kevers in de noordgrens van het verspreidingsgebied. Zijn dat kevers die hier zijn groot gekomen? Is de misvorming een soort-specifiek verschijnsel, of zijn de leefomstandigheden in de marge van het leefgebied niet gunstig genoeg voor deze zuidelijke soort?



Afb. 6 Detail van dekschilden van glanzende drietandglimmer, afkomstig uit Bergen op Zoom. Links gevangen in de berm van de A4/A59, rechts afkomstig van Klutsdorp/Lepelstraat.



Geraadpleegde literatuur

Boer, P.J. den, 1961: Twee nieuwe Amara-soorten (Col., Carabidae) voor de Nederlandse fauna. *Mededeling van het Biologisch Station te Wijster* nr. 95, 147-150

Felix, R., J. Muilwijk, W. Dekoninck & K. Desender 2010: Nederlandse namen voor de loopkevers van België en Nederland. *Entomologische Berichten* 70: 128-139.

Maanen, B. van, F. van Nunen, O. Vorst, R. Jansen, C. van de Sande, J. Cuppen, T. Faasen, A. Dees, T. de Goeij, G. van Ee, J. Muilwijk, A. Littel, D. Belgers & A. Threels, 2021: Verslag extra excursie Groote molenbeekdal (Sevenum) – 13 juni 2020. *Sectie Everts Info* 131 (Mededelingenblad Sektie Everts van de Nederlandse Entomologische Vereniging), mei 6-16

Muilwijk, J. & R. Felix, 2014: Recente aanvullingen op de Nederlandse loopkevercatalogus (Coleoptera: Carabidae), *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 43, 17-22

Muilwijk, J., R. Felix, W. Dekoninck & O. Bleich, 2015: *De loopkevers van Nederland en België (Carabidae)* Entomologische tabellen 9 (Supplement bij Nederlandse Faunistische Mededelingen)

Schäfer, P., 2004: *Amara (Zezea) kulti* Fassati, 1947 (Coleoptera, Carabidae) in Nordwestdeutschland: Ausbreitungsmuster und Phänologie, *Entomologie heute* 16, 165-176

Turin, H., 2000: *De Nederlandse loopkevers. Verspreiding en oecologie (Coleoptera: Carabidae)* (Nederlandse fauna 3). Utrecht

Turin, H., D.J.Kotze, S. Müller-Kroehling, P. Saska, J. Spence & Th. Heijerman, 2022: *Ecologie and concervation of the Dutch ground beetle fauna. Lessons from 66 years of pitfall trapping.* Wageningen Academic Publishers

Verdonschot, R.C. M., J. Noordijk, K.V. Sýkora & A.P. Schaffers, 2007: Het voorkomen van loopkevers (Coleoptera: Carabidae) langs een vegetiegradiënt in de Millingerwaard, *Entomologische Berichten* 67 (3): 82-91

Vorst, O., T. Faasen, F. van Nunen, R. Jansen, C. van de Sande, A. Dees, T. de Goeij, B. van Maanen, K. Smets, A. Littel, K. Gielen & A. Bouma, 2020: Verslag extra excursie De Plateaux – 15 juni 2019. *Sectie Everts Info* 129 (Mededelingenblad Sektie Everts van de Nederlandse Entomologische Vereniging), december, 9-19

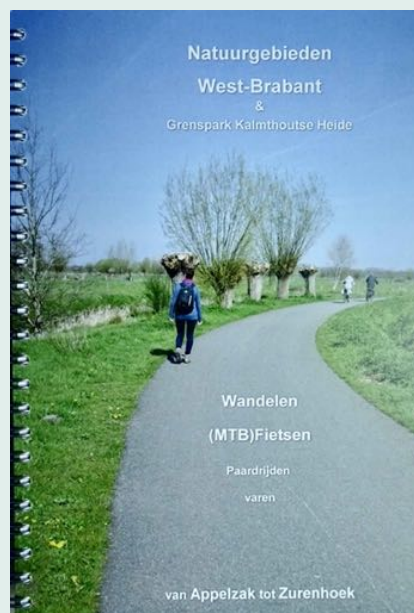
Vorst, O. & J.G.M. Cuppen 2002: Entemofauna van Westerwolde. Verslag van de 156^e zomerbijeenkomst te Ter Apel. *Entomologische Berichten* 62 (3-4), 101-121



Van Appelzak tot Zurenhoek

Boekrecensie: *Natuurgebieden West-Brabant & Grenspark Kalmthoutse Heide* Door Annette Nelen, mei 2023

Er is een belangrijk boekje (A5-formaat) verschenen met maar liefst meer dan 200 pagina's tjokvol informatie over nabije natuurgebieden. Geen wollige verhalen maar gewoon de feiten met correcte namen van gebieden, straataanduidingen voor parkeergelegenheid, horeca, aandacht voor vogelen, wandelen, fietsen, varen, paardrijden en speciale aandacht voor mensen met een lichamelijke beperking. Ook natuurhistorie, landschap en bijzonderheden per gebied krijgen de aandacht. Ook voor mij als geboren en getogen West-Brabander valt er nog heel wat te ontdekken. Hoe ze het voor elkaar heeft gekregen weet ik niet maar Annette heeft wel alle gebieden nauwkeurig, duidelijk geïllustreerd en goed leesbaar gebundeld in deze lovenswaardige eerste druk. Het wordt in eigen beheer uitgegeven en je kunt het bestellen via: amanelen01@gmail.com



Roze waterlelie, foto Ed Tikkemeijer



Geringelde smalbok te Oudlandse bos, foto Marijke Niquet

Huisgenoten - Insecten in en om je eigen huis

Aglaiia Bouma

Boekrecensie door Vera Vandenbulcke

In Holland staat een huis en daarin en daarrond slijten tal van insecten hun bijzondere leventje. Maar eigenlijk willen we geen insecten in huis, we hebben tal van apparaten, gewoontes en sproeimiddelen ontwikkeld om ze buiten te houden. Ook op onze balkons en in de tuin willen we ze meestal niet, op een vlinder of een libel na. Toegegeven, er zijn er die ons voedsel of onze trui opeten of gemeen kunnen steken of bijten. Er zijn er ook die graag op ons leven en dat willen we ook niet. Er zijn grenzen.

Maar in dit boek laat Aglaiia Bouma zien dat er heel wat huis-, tuin- en keukeninsecten rondarren, die helemaal niet gevaarlijk of eng zijn. Met haar project Expeditie Achtertuin nam ze de menselijke bewoners mee in hun tuin en liet zien hoeveel verschillende individuutjes er vaak ongezien hun leventjes sleten.

Het boek "Huisgenoten" gaat nu eens over de dagdagelijkse insecten die vlakbij en misschien ook wel eens op ons leven. Insecten die u en ik zouden kunnen zien als we even ons best deden.

Aglaiia Bouma legt met humor uit hoe we te werk kunnen gaan en wie we allemaal kunnen tegenkomen.

En vooral waarom we niet bang moeten zijn; ze laat ons de fascinerende kant van de insecten zien, hun zorg voor elkaar en hun nageslacht, hoe optimistisch hommels kunnen zijn, hoe de piepkleine motmug ons van stank kan verlossen. Dus, na de Silent Spring van dit jaar, doen we het eens anders. Lees het boek, laat ergens in je tuin of op balkon een brandnetel of een potje met wat water staan, mik een plakje beleg onder een plant, graaf een koffiebekertje in en volg wat er allemaal gebeurt, vlak bij u. Ja, vlak bij u in de buurt gebeurt meer spectaculairs dan u denkt.

Huisgenoten door Aglaiia Bouma. Uitgeverij Atlas-Contact, 2023.
ISBN 978 90 450 4478 1



Insecten van het naPinksterkamp Flevoland begin juni 2023

door Guus Dekkers

Uiteraard is de hoofdmoot van het naPinksterkamp de vogelrijkdom van de Oostvaarders Plassen en de Marker Wadden. Met en zonder onze verrekijkers zien en horen we dan ook veel unieke en prachtige vogels. Ik hoop van harte dat de deelnemers met lange lenzen hun mooie plaatjes en verhalen nog eens willen delen met ons.

Toch zijn er ook meldenswaardige observaties van insecten. Niet dat we hebben gezocht naar bijzondere soorten maar onderweg van zeearend naar baardmannetje vallen insecten soms op. Zo vliegen er opvallend veel vroege glazenmakers (lastig te fotograferen helaas) en ziet Riet een bonte rietloper (foto) over het pad lopen. Deze op een grote mier lijkende loopkever is wel typisch voor uitgestrekte rietvelden.



Dan een grote ronde om wat meer begroeide plassen van het Oostvaarders Veld. Op bijna iedere struik is de bijbehorende stippelmot opvallend aanwezig. Zo zien we meidoorn-, wilgen-, kardinaalsmuts-, appel- en vogelkersstippelmot. Sommigen als rups anderen al als pop en gelukkig te determineren aan de hand van de voedselplant.

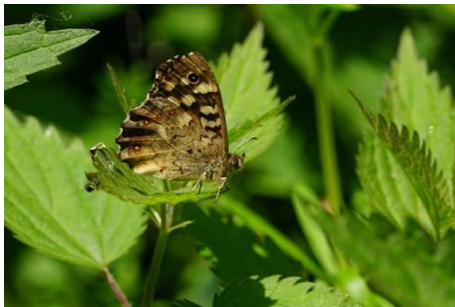
Als ik dan toch even geen vogels zie, sta ik wat langer stil en kijk naar beneden. Je ziet daar bijvoorbeeld het hele kleine en fascinerende gedrag van de vroege oermot. Dit microvlindertje heeft geen roltong en moet gewoon stuifmeel eten om te doen wat er van hem (inderdaad het mannetje) verwacht wordt. Als je ze ziet, kruipen er altijd een paar rond op een klein blaadje om mooi te zijn voor een vrouwtje. Dit is echt een geval van micro-blingbling (foto). Dat het hele gezelschap dan op de "gids" moet wachten (foto), wordt hem vergeven. Liefhebbers hebben wel eens even tijd nodig om de natuur op zich in te laten werken.



Vervolg *Insecten van het naPinksterdamp Flevoland begin juni 2023*

We kijken uit naar vliegende dagvlinders maar zien ze niet. Wat is er aan de hand, hebben ze het opgegeven? Geen zin meer om te vechten tegen de oprukkende mens? We weten het niet goed. Hopen dat deze zomer de tweede generatie het beter zal doen. Dat ene bont zandoogje moet echt op de foto. Misschien de laatste kans. De sporadische witjes en dat ene landkaartje willen niet poseren.

We zullen het moeten doen met de libellen en de juffers die zich gelukkig wel laten zien. Geen bijzonderheden tot op de laatste dag in het Natuurpark Lelystad als daar ineens een vuurlibbel (foto) en een zuidelijke glazenmaker opduiken.



Op de Marker Wadden zie ik geen of let ik niet op insecten. Het is Merijn die me wijst op een vliegje met zeer bonte vleugels (links). Als je toevallig weet hoe die heet, ben ik je zeer erkentelijk.

Dit is overigens niet het enige fraaie vliegje dat in Flevoland leeft. Wat dacht je van deze schoonheid: de grote schermbloemboorvlieg (bij de Lepelaars Plassen). Dat groot is nogal overdreven maar relatief ten opzichte van zijn boorvliegen-familieleden.



Ik kan het niet laten om 's nachts, met veel wind en miljarden mugjes, nachtvlinders te lokken. De camping 't Ottertje heeft wel donkere plekje, dat is een groot voordeel. De nachtvlinders komen wel maar blijken de meest gewone soorten te zijn, zeker niet lelijk maar wel ordinair. Niet één lokale soort of habitatspecialist. De snuitvlinder is met stip de opmerkelijkste door zijn vreemde uiterlijk (foto).

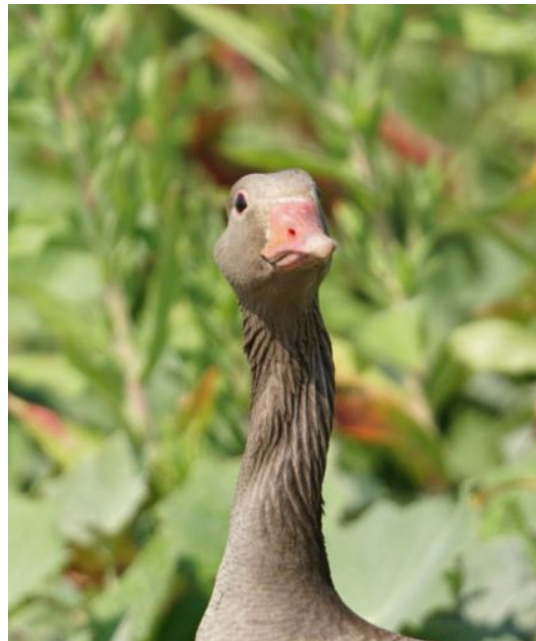


Vervolg Insecten van het naPinksterdamp Flevoland begin juni 2023



Tot slot wil ik het nog hebben over de opvallende langpootmuggen die 's nachts maar ook overdag actief zijn. Sinds kort hebben ze gelukkig ook Nederlandse namen op waarneming.nl. Ik verwacht (net als de naamgevers) dat dat hun aaibaarheid zal vergroten. De bosringvleugel (links) en de zigzagtjger zijn beide prima ambassadeurs om deze wortelknagers een beter imago te geven.

Guus Dekkers
Juni 2023



Grauwe gans, foto Ed Tikkemeijer

Pinksterkamp 2 - 5 juni 2023



Links: Paarden
foto Ed Tikkemeijer

Vrijdag 2 juni, Het Oppertje

Enkelen van ons zijn er al een dag of wat eerder gekomen; vrijdagmiddag komen ook de andere huisjes- en campinggasten aan. Het wolkendek opent zich en de kou maakt plaats voor een aangename warmte. Terwijl ik de burens Aat en Hanneke begroet horen we een indringend geluid boven ons. 'Een meeuw... en een zeearend erboven!' Een zeearend, gewoon boven camping Het Oppertje.

Guus is wandelroutes gaan verkennen. Lopend naar de AH kan ik het kleine bos dat ik passeer toch niet rechts laten liggen. Ik sla het bospad in, het bos heet 'Hollandse Hout' van SBB. Ik volg de paaltjes met wandelaartje erop. Drie kwartier geluk door gemengd bos met ruisende populieren en geur van vlierbloesem. De bloesem van rode kornoelje ruikt naar een bord met lekker eten... het schiet me te binnen: verse zalm! De uitbundig zingende merel ontdek ik niet, maar wel de lepelaar die net overvliegt.

Zaterdag 3 juni, Oostvaardersplassen

We verzamelen op de camping waar Guus kort vertelt over het gebied. Bij het maken van Flevoland was er een gebied dat te drassig bleef voor landbouw of woningbouw. Men besloot om het een natuurgebied te laten: de Oostvaardersplassen. Het had in open verbinding moeten staan met de Veluwe, maar helaas is dat (nog) niet het geval.

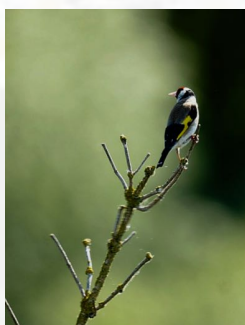


Foto Annemarie Weldring

We rijden/ fietsen naar het nabijgelegen Buitencentrum Oostvaardersplassen (bezoekerscentrum). We starten met een route van 5 km. Al snel horen we nachtegalen. Een putter en rietzanger laten zich zien in een jonge struik. Halverwege onze route ligt vogelkijkhut De Zeearend. Een toepasselijke naam, want van daaruit spotten we maar liefst zes zeearenden! Op de Kleine Praambult staand, vliegt een roerdomp in een langgerekte vlucht langs ons heen.

Het is vogelgebied, Oostvaardersplassen. De vegetatie is weinig gevarieerd en bestaat voornamelijk uit wilgen, vlier en riet, gelderse roos, gewone smeerwortel, margrietten. Een enkele keer wordt bij een onbekende plant de telefoon erbij gepakt; met de app Obsidentify verschijnt een naam en een waarschijnlijkheidspercentage of het deze soort is.

Na een lunch bij het bezoekerscentrum lopen we een route van 5 km de andere kant op. Het is erg warm en aan het einde blijkt ik niet de enige te zijn met moeie benen.



Rietzanger en Putter, foto's Ed Tikkemeijer



Veel vlier, foto Annemarie Weldring

Zondag 4 juni, Marker Wadden

Zondag, de derde dag van het na-Pinksterkamp vertrekt om 9.30 uur de boot naar de Marker Wadden. In Bataviahaven sluiten Claire en Micha voor alleen deze dag bij ons aan, gezellig. Na drie kwartier varen meren we aan. Ik weet niets over dit spiksplinter nieuwe stukje (Neder)land en ben blij met de ticket van Dymph voor de excursie. De meesten van ons gaan met elkaar op eigen houtje.

Met 16 deelnemers staat gids Nico bij de kaarten aan de muur. De recente eilandjes zijn een idee geweest om de slechte waterkwaliteit en gebrek aan leven in het Markermeer te verbeteren. In vijf jaar tijd zijn geulen gegraven in de Markerzee, met het zand werden de eilandjes opgespoten.

We verlaten het bezoekerscentrum en staan oog in oog met het eiland. Wat opvalt zijn de massa's gele bloemen, die een zoetige geur verspreiden. 'Moerasandijvie,' zegt Nico. Wel eetbaar, maar niet lekker volgens hem. (Later lees ik op Wikipedia: 'Moerasandijvie is een pioniersplant van droogvallende terreinen; de plant komt in de Oostvaardersplassen jaarlijks voor en op de Marker Wadden zelfs in groten getale.')

Terwijl de moerasandijvie is aan komen waaien, kwamen de margrietten er door het zadenmengsel dat is gestrooid. Men gebruikte daarvoor een hovercraft, aangezien de zeer natte grond in het begin onbegaanbaar was. De helmgraspollen zijn pol voor pol, week na week door vrijwilligers aangepland. Jonge wilgen werden massaal van het eiland afgevoerd. De vogels vonden de eilandjes vrijwel direct. Zeearenden komen bijna dagelijks fourageren.



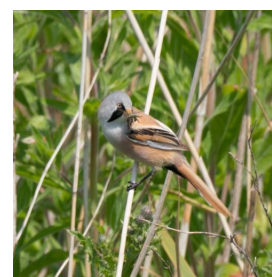
Zeearenden - Jan v.d. Berg



Bontbekplevier, fuut met jongen - foto's Ed Tikkemeijer

De vele vogels maken het hier een hele levendige bedoening. Vele visdiefjes en enkele kokmeeuwen bewegen zich door de lucht. Cetti's zangers laten hun harde, schelle riedeltje horen, klinkt een beetje als hun naam. Rietgorzen en rietzangers zijn voor ons al enigszins vertrouwd na de Oostvaardersplassen gisteren. Nico ziet een zeldzame ijseend tussen de krakeenden en deze waarneming wordt doorgegeven aan onze vogelaars als onze paden elkaar even kruisen.

Vanuit het riet horen we een baardmanneletje. 'Die is hier als de mus, zoveel,' zegt Nico.



Jonge bontbekplevier, visdiefje, rietzanger, baardmanneletje - foto's Jan van den Berg

Links: Moerasandijvie, midden: de verte kleurt geel van de moerasandijvie
Rechts: Uitleg bij een malaiseval - foto's Annemarie Weldring



Ondertussen is onze groep gehalveerd, tot teleurstelling van Nico. Het groepje van zes familieleden heeft hem gedag gezegd, om met elkaar verder te lopen. Aan de gids, vrijwilliger bij Natuurmonumenten, ligt het niet; de gebleven deelnemers luisteren in elk geval met interesse.

Bij een grote venkelplant zegt Nico dat deze hier niet hoort en weggehaald zal worden. Als Lia zegt dat venkel de waardplant is van de Koninginnepage, wil hij hem toch laten staan. Op de Marker Wadden wonen vleermuizen en er is een mol gezien. Semiprofessionele tellers inventariseren al het leven op de eilandjes.

Er wordt ook onderzoek gedaan op de eilandjes. Hoe reageert de natuur als er niet steeds slib omhoog wordt geworpen; Nico wijst op vier compartimenten met dijken eromheen. We lopen nog langs een malaiseval (foto rechtsboven), een tentachtige constructie waarmee vliegende insecten worden verzameld. De insecten worden door onderzoekers gedetermineerd en geteld.

De rest van onze groep heeft deze dag ook veel mooie vogels gezien; zelfs drie roerdompen.



Gele kwikstaart, rietgors, roerdomp in vlucht - Jan van den Berg

Maandag 5 juni, Natuurpark Lelystad

Natuurpark Lelystad is een park dicht bij de stad, maar de stad lijkt er ver weg. Het park is mooi opgezet met oude bomen langs lanen en veel natuur. Er worden dieren gehouden die dreigen te verdwijnen in het wild. Voor een dierentuin is het hier nog spannend of je ze kan spotten, zo ruim is het gebied waar ze lopen en zoveel bossages waar ze zich aan onze ogen kunnen onttrekken. Je kan er uren wandelen, wat we dan ook deden.

Przewalskipaarden, ik kende het als struikelwoord in een Nationaal Dictee, nu zien we ze. Het paardenras is één van de 'Big Five' van het Natuurpark, naast wisenten, elanden, edelherten en Pater-Davidsherten. Een tijdje kijken we naar een Pater Davidshert, dat met zijn gewei steeds zand scheidt en dat achterover op zijn rug werpt. Wilde zwijnen met jonkies keuren ons vanachter het hek geen blik waardig, gelukkig maar.

Na de lunchpauze bedanken we Guus voor de organisatie. En nemen we afscheid van elkaar.



Pater Davidshert, foto Ed Tikkemeijer

Waargenomen vogelsoorten en enkele insecten, met dank aan Jan van den Berg

Oostvaardersplassen 3 juni 2023: aalscholver, roerdomp, grote zilverreiger, grauwe gans, brandgans, nijlgans, krakeend, wintertaling, wilde eend, soepeend, zomertaling, slobeend, tafeleend, kuifeend, zeearend, bruine kiekendief, meerkoet, scholekster, kluut, bontbekplevier, kievit, grutto, zwartkopmeeuw, kokmeeuw, kleine mantelmeeuw, holenduif, koekoek, grote bonte specht, boerenzwaluw, witte kwikstaart, winterkoning, nachtegaal, blauwborst, merel, zanglijster, cetti's zanger, rietzanger, bosrietzanger, kleine karekiet, grasmus, tuinfluiter, zwartkop, tjiftjaf, fitis, goudhaan, grauwe vliegenvanger, pimpelmees, boomkruiper, zwarte kraai, spreeuw, groenling, putter, kneu, rietgors, klein geaderd witje, vroege glazenmaker, grote keizerlibel.

Marker Wadden 4 juni 2023: fuut, geoorde fuut, aalscholver, roerdomp, grote zilverreiger, lepelaar, flamingo, knobbelzwaan, grauwe gans, grote canadese gans, brandgans, bergeend, krakeend, wintertaling, wilde eend, slobeend, tafeleend, kuifeend, ijseend, grote zaagbek, bruine kiekendief, waterral, waterhoen, meerkoet, bontbekplevier, grutto, tureluur, kokmeeuw, kleine mantelmeeuw, zilvermeeuw, grote mantelmeeuw, visdief, oeverzwaluw, boerenzwaluw, gele kwikstaart, witte kwikstaart, cetti's zanger, rietzanger, bosrietzanger, kleine karekiet, baardman, rietgors.

Natuurpark Lelystad 5 juni 2023: dodaars, fuut, aalscholver, ooievaar, grauwe gans, wilde eend, soepeend, kuifeend, buizerd, waterhoen, meerkoet, kokmeeuw, houtduif, koekoek, witte kwikstaart, winterkoning, heggenmus, roodborst, nachtegaal, gekraagde roodstaart, merel, zanglijster, cetti's zanger, bosrietzanger, kleine karekiet, grasmus, tuinfluiter, zwartkop, tjiftjaf, staartmees, pimpelmees, koolmees, boomklever, boomkruiper, gaai, zwarte kraai, huismus, vink, atalanta, gewone oeverlibel, grote keizerlibel, platbuik.



Boerenzwaluw, foto Ed Tikkenmeijer



Wat is en wat doet de KNNV afdeling Roosendaal?

De KNNV Roosendaal, vereniging voor veldbiologie, is opgericht op 28 april 1945. De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) is een vereniging voor actieve natuurliefhebbers en -beschermers.

Onze doelen

De natuur is alles wat leeft, groeit en bloeit. De KNNV is een vereniging die actief in en met de natuur bezig wil zijn: met natuurbeleving, -studie en -bescherming. Door anderen mee te nemen op onze voortdurende ontdekkingstocht, willen we liefde voor de natuur opwekken en de kennis erover vermeerderen.

Contact KNNV afdeling Roosendaal

Dennescheerderdreef 11, 4707 PK Roosendaal

Bankrekening: NL64 INGB 0005 2527 76

e-mail: info@roosendaal.knnv.nl

Website: www.knnv.nl/roosendaal

Bestuur

Voorzitter

Linda van Meer

Tel.

voorzitter@roosendaal.knnv.nl

Secretaris

Toine Kalis

secretaris@roosendaal.knnv.nl

Penningmeester en Ledenadministratie

Johan de Graaf

Tel.

penningmeester@roosendaal.knnv.nl

Natuurbeschermingssecretaris

Jos van den Berg

Tel.

n.b.secretaris@roosendaal.knnv.nl

Algemeen bestuurslid

Vacant

Contactpersonen werkgroepen

Insectenwerkgroep

Jack Huijps

Tel.

Beheerwerkgroep

Bernadet Adriaenssens

Tel.

Mossenwerkgroep

Adrie Gladdines

Tel.

Amfibieën- en vissenwerkgroep

Bernadet Adriaenssens

Tel.

Zoogdierenwerkgroep

Joke Stoop

Tel.

Plantenwerkgroep

Hans Backx en Petra van der Wiel

Tel.

Vogelwerkgroep

Jan van den Berg

vogelwerkgroep@roosendaal.knnv.nl

Paddenstoelenwerkgroep

Marike de Haan - Zaalberg

Paddenstoelenwerkgroep@roosendaal.knnv.nl

Fotowerkgroep

Linda van Meer

fotowerkgroep@roosendaal.knnv.nl



Excursiecommissie

Geert Engelen

Tel.

excursiecommissie@roosendaal.knnv.nl

Beheer website

Johan de Graaf

webmaster@roosendaal.knnv.nl

Communicatie

Micha Beuriot

Persberichten

Vacant

Redactie & PR-commissie

Annemarie Weldring

redactie@roosendaal.knnv.nl

FLORON district 18 Noord-Brabant Markiezaat, districtcoördinator

Petra van der Wiel - van den Dool

Tel.